

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Кафедра китайської філології

Курсова робота з китайської філології на тему:

ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛЕКСИКИ ВЕНЬЯНЮ В ТЕКСТАХ СУЧАСНОЇ
КИТАЙСЬКОЇ МОВИ

Студента(тки) групи кит11-21

факультету східної і слов'янської філології

денної форми здобуття освіти

Освітньої програми:

Китайська мова і література та переклад,

зазідноєвропейська мова

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.06 Східні мови та літератури

(переклад включно),

перша – китайська

Шевчук Анастасії Сергіївни

Науковий керівник:

Кривошесєв Леонід Дмитрович

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВЕНЬЯНІЗМІВ У РОЗРІЗІ СУЧАСНОЇ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ	5
1.1 Функціонування лексики веньянь у сучасній китайській мові	5
1.2 Роль лексики мови веньянь	7
1.3 Роль та особливості веньянізмів	9
Висновки до розділу 1.	12
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВЖИВАННЯ ЛЕКСИКИ МОВИ ВЕНЬЯНЬ	14
2.1 Порівняння лексики байхуа та веньянь.	14
2.2 Діахронічні зміни у вживанні лексики веньянь.	20
Висновки до розділу 2	27
Висновки	29
论文摘要	31
Список використаної літератури	32

ВСТУП

Вивчення китайської мови з кожним роком стає все популярніше. І на це є багато причин. Китайська економіка на сьогоднішній день є провідною економікою світу. Через це багато країн намагаються зміцнити економічні стосунки з Китаєм, тому спеціалісти зі знанням китайської мови дуже цінуються. Крім того, китайці - найчисельніша нація, яка складається не лише з самих китайців, а ще й з монголів, уйгур, маньчжурів, тибетців та багатьох інших. Також, китайська мова є однією із найстаріших з існуючих нині мов світу, що робить її унікальною для тих, хто вивчає мови.

Під час вивчення мови, а особливо китайської, люди часто стикаються з труднощами, оскільки людина натикається на проблему незнання історії, особливостей мови, традицій та етапів процесу еволюції. Основним елементом розвитку китайської мови, став веньянь - офіційна писемна китайська мова. Ми часто можемо помітити проблему з розумінням елементів класичного літературного веньяня, яка є невід'ємною частиною китайської мови. Навіть, більшість популярних фразеологізмів в сучасній мові, беруть свій початок з давньокитайської. Сучасна китайська побудована на основі веньянь, саме тому дослідження функціонування веньянь набуває актуальності і в наші дні. Це допомагає відслідковувати історію мови, її функціональність та традицію мови загалом, зробити точний переклад.

Актуальність цього дослідження полягає в тому, що необхідно описати особливості вживання елементів веньянізму. Пояснити роль та їх функцію. А також, варто порівняти лексики байхуа та веньянь, зрозуміти їхні відмінності. Питання функціонування елементів веньянь у сучасній китайській мові не достатньо досліджені в працях учених.

Мета роботи полягає в тому, щоб розглянути функціонування веньяня в сучасних китайських текстах.

Зазначена мета полягає в вирішенні таких завдань:

- уточнити питання “Веньянь” в сучасній китайській мові;
- виявити та проаналізувати вживання веньянізмів;
- визначити роль та особливості веньянізмів;
- відмінності байхуа та веньянь;
- проаналізувати діахронічні зміни у класичній китайській мові;

Об’єкт дослідження є веньянізми в текстах сучасної китайської мови.

Предметом дослідження є функціонування веньяню в сучасних текстах.

Матеріалом дослідження слугують сучасні тексти китайською мовою з використанням веньянізмів та із сучасною мовою - байхуа. Використано загальнолінгвістичні методи та загальнонаукові дослідження. До лінгвістичних методів у роботі належать: порівняльний метод, метод критичного аналізу, функціональний, кількісний та стилістичний метод. До загальнонаукових методів належать: описовий метод, індукція та дедукція, метод аналізу та узагальнення.

Наукова новизна досягнутої цілі полягає в удосконаленні поняття функціональності веньянь. В роботі буде пояснено термін “Веньянь” в аспекті сучасної китайської мови. Порівняння двох лексик - веньянь та байхуа. Також, буде зроблено теоретичний розбір сучасних текстів на китайській мові.

Практичне значення одержаних результатів полягає в використанні та перекладі веньянізмів, у застосуванні в майбутньому знань про роль веньянізмів та їх вживання.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВЕНЬЯНІЗМІВ У РОЗРІЗІ СУЧАСНОЇ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ

1.1. Функціонування лексики веньянь у сучасній китайській мові

Для поняття веньянь існує декілька трактувань. Один із філологів-китаїстів запропонував свою версію для “Веньянь”.

Вэньянь (кит. 文言 wényán, «літературна мова» або «класична китайська мова») - це нормативна традиційна китайська літературна мова, яка почала складатися на межі нашої ери з урахуванням класичних текстів 5-3 ст. до н.е., а саме канонічних, філософських та історичних. Класичний веньянь ґрунтувався на східних китайських діалектах, що існували у 5-2 ст. до н.е. (Добридень Н.І., 2021, с.9). Класичний китайський спочатку появився із стародавньої розмовної китайської, але його стиль письма був стислим і витонченим. Пізніше розмовна мова продовжувала змінюватися, а класична китайська ставала все більш стереотипною. Розмовна мова змінюється з часом і змінюється відносно швидко. Писемність теж змінювалася згодом, але набагато повільніше. Від написів на кістках оракула до наших днів за більш ніж 3000 років розмовна мова зазнала безліч серйозних змін, тоді як зміни у письмовій мові були відносно невеликими. В наші дні чисельна кількість текстів містить в собі елементи веньяню, а іноді і сам складається з них.

В китайському сучасному електронному словнику 辞海, використовується термін: “文言是汉语书面语的一种。产生于先秦时期，一直通用到近代。最初建立在口语基础上，经过长时期发展，形成词汇丰富、表述精练的特点。但魏晋以后文言距离口语日远，不能为多数人掌握。”

“Класична китайська мова (веньянь) - це різновид письмової китайської мови. Сформований у період до династії Цін (221 до н.е - 206 р до н.е), і використовується до сучасності. Спочатку була побудована на основі розмовної мови, після тривалого періоду розвитку вона сформувала ознаки багатого

словникового запасу та стислого висловлювання. Однак після династій Вей (220р - 266р) і Цзінь (265р - 420р) класична китайська мова була далека від розмовної мови, і більшість людей не могли її освоїти” (вікіпедія). Від поняття “веньянь” утворилось ще один термін - “веньянізм”.

“Веньянізми” - це запозиченні слова з давньокитайської, які використовують в сучасних текстах, ще їх називають “Стародавні слова”. До веньянізмів відносяться фразеологізми; слова, які описують речі та поняття; граматичні конструкції. (Акбудаєв К. Г., Вечоринська Т.В., 2020)

Веньянь вживався в філософських вченнях, історичній, науковій літературі, в політичних дискусіях, законодавстві, діловому та офіційному листуванні, та іноді в художній літературі. Не можна сказати, що веньянь виконував роль літературної мови лише в Китаї, його, також, використовували в сусідніх країнах - Японії, Кореї, В'єтнаму. На практиці існує суспільно прийнятний континуум між народною китайською 白话 та класичною китайською 文言. Наприклад, більшість офіційних повідомлень і офіційних листів написані з використанням ряду традиційних класичних китайських виразів (наприклад, привітання та інші). З іншого боку, особисті листи здебільшого пишуться народною мовою, але з деякими класичними фразами, залежно від теми та рівня освіти письменника. За винятком професійних учених та любителів, більшість людей сьогодні не можуть писати повністю класичною китайською мовою з легкістю. Однак, більшість китайців хоча б із середньою шкільною освітою можуть вміти читати класичну китайську мову, тому що вміння читати (але не писати) класичною китайською є частиною навчальних програм китайської середньої та старшої школи та є частиною вступного іспиту до коледжу. Класична китайська мова викладається переважно шляхом представлення класичного китайського твору та включення народної мови, яка пояснює значення фраз. Тести з класичної китайської мови зазвичай пропонують студенту висловити своє розуміння якогось абзацу на веньяні. Вони часто приймають форму запитань на розуміння.

Веньянь розвивався досить довго, за цей період вчені-китаїсти почали поділяти класичну китайську мову на літературну та менш літературну. До більш

літературної мови вони відносили тексти ранніх творів, а саме трактати, буддійські сутри та інші. До менш літературної мови належать романи, поетичні тексти та прози. Проте, багато літературних творів класичної китайської мови (наприклад, поезія династії Тан) зазнали значного культурного впливу. Однак, хоча б із знанням граматики та лексики, класичну китайську мову може бути важко зрозуміти навіть носіям сучасної китайської мови через інтенсивне використання літературних посилянь та алюзій, а також її надзвичайно скорочений стиль передання тексту.

Чіткої періодизації для веньянь не існує і досі, але є деякі припущення.

У V-III ст. до н.е між письмовою та усною мовою відбувається розкол: письмова мова перестає відображати ті зміни, які відбулися протягом століть у мовленні. Тому в цей період формується літературна мова веньянь, заснована на нормах давньокитайської мови. Веньянь безперервно функціонував, проте вже до VII-IX ст. він перестає демонструвати усне мовлення, залишаючись мовою науки, техніки, політики та адміністрації. В цей час у Китаї формується нова мова, ближча до усного мовлення, - байхуа, через що в Китаї, починаючи з епохи Сун (X-XIII ст.), склалася ситуація своєрідної двомовності: письмовий і літературний веньянь та усно-письмовий байхуа існували паралельно. Байхуа став застосовуватися офіційно після початку студентського руху 4 травня 1919 року, однією з вимог учасників якого було скасування веньяню та перехід на байхуа. Однак, офіційно веньянь не відступив і до 1949 року не піддавався змінам. Законодавство Китаю використовували класичну мову аж до 1970 року. Хоча веньянь було вирвано із вжитку, він все ще вносить свої корективи в сучасну китайську літературну мову і до цього часу.

1.2. Роль лексики мови веньянь

Веньянь безперервно функціонував в історії культури та літератури Китаю, а з династії Сун (існувала з 960 по 1279 роки) з'явилася і друга літературна мова, яка існувала паралельно - байхуа. У деяких вчених-китаїстів є твердження, що

філософська проза (гувень- 古文) і новела (чуаньци - 传奇,) писалися на веньяні, а драми, романи та оповідання на байхуа.

Вперше опис китайської мови в Європі з'явився приблизно в 18 столітті, при цьому довгий час не відчувалось ніякої різниці між давньокитайською (веньянь) і сучасної китайською мовою (байхуа). В 19 столітті з'явилися історичні роботи присвячені веньяню: "Новий синтаксис китайської мови" С.Е. Жюльєна, що була одною із найважливіших праць, Г. Габеленца "Граматика китайської мови". В 1898 році в Китаї Ма Цзяньчжун вперше створив граматичку, яка мала назву "Граматичний компендіум пана Ма". Це є першою ґрунтованою працею з китайської граматички, яка була написана веньянем про сам веньянь. Ма Цзяньчжун зробив чіткий поділ на частини мови:

- шицзи, до яких включив іменники, займенники, прикметники, дієслова, числівники, прислівники;

- суюцзи, до яких включив сполучники, прийменники, вигуки та допоміжні морфеми (Мельник О.В., 2019. с.29) Також, Ма Цзяньчжун вперше ввів поняття "членів речення" в китайській мові та дослідив закономірність організації китайського речення.

Після створення Китайської Народної Республіки, також, були опубліковані сучасні праці з практичної граматички китайської мови. Ван І в своїй роботі "Нарис історії китайської мови" ("汉语史稿") був першим, хто опублікував роботу, яка містила всі аспекти китайської мови: фонетику, граматичку, лексику. Він зазначив, що основною помилкою всіх минулих лінгвістів було те, що вони порівнювали граматичку європейських мов з китайською. Однак вивчення веньяню не вимагає досконалого засвоєння граматички, а вивчення та читання літературних творів давніх років вважається досить важливим ключем для засвоєння давньокитайської. Після тривалих досліджень і пошуків стилістичних письменників, веньянь поділили на два стилі: перший - стиль прози з чітким алгоритмічним законом, другий - вільний стиль, без обмежень. Під час утворення веньянь базувався на північних давнокитайських діалектах. Функціонування веньяню як мови полягало в застосуванні цієї мови в багатьох галузях. Наприклад, в політиці, школі, наукових текстах та художній

літературі. Але розвиток в культурній та технологічній сфері стояв на більш важкому шляху, тому що до нього висувалися вимоги такі як стислість і чіткість. Так давньокитайська ставала все менш популярна і виявилась відірваною від розмовної мови, вона не відображала змін, які відбулися з байхуа. При цьому веньянь розширив сучасну літературну мову явищами, які надали їй стилістичного відтінка. Спостереження свідчать про те, що сучасні мовні одиниці позначаються в лінгвістиці елементами веньяню або веньянізмами, неоднорідними у своєму ставленні до речей сучасної літературної норми. Важливим функціоналом для писемного мовлення є її здатність до зорового сприйняття, тому виникає потреба час від часу переглядати матеріал для осмислення й для здатності письмового мовлення відокремлюватися від розмовного. Буквене письмо передає план вираження одиниць на рівні фонем, тоді як ієрогліфічне записують словами чи морфемами.

1.3. Роль та особливості веньянізмів

Грамматичні особливості китайської мови полягають, по-перше, у порядку слів у реченні та у використанні спеціальних слів, що вказують на відносини між лексичними одиницями (на їх функції у реченні). Те саме стосується і класичної китайської мови. У класичній китайській слова можна розділити на дві категорії: важливі слова з лексичним значенням і допоміжні слова з формальним граматичним значенням, що виражають відносини між значущими словами. Китайський ієрогліф, як правило, відповідає слову (живої китайської мови або класичної літературної мови веньянь) і завжди складу сучасної нормативної мови путунхуа. Іноді один ієрогліф має кілька читань; у цьому випадку він, як правило, відповідає різним словам чи значенням одного слова. У той же час одному тонованому складу часто відповідають кілька ієрогліфів, оскільки слова-омоніми зазвичай записуються різними ієрогліфами.

В веньяні існує багато кінцевих часток, які можна використовувати в кінці окремої частини складного речення. Ма Цзяньчжун в своїй роботі “Грамматика пана

Ма" (1898р.) заявляв, що модальність та фразові частки (службові слова по словам Ма Цзяньчжуна) розглядалися як граматичні категорії. В його роботі не має чіткого роз'яснення про модальність та службові частки, але дане ним визначення найбільш близьке до сучасних уявлень. Пан Ма припустив, що за династій Мін та Цін також досліджувалася граматики класичної китайської мови, або ж висувалися припущення про відсутність граматики, проте всі ці спроби здійснювалися переважно місіонерами та західними вченими. Беручи за основу латинську граматику Ма Цзяньчжун визначив дев'ять категорій слів класичної китайської мови, а також окреслив структуру речень (Акбудаг К. Г., Вечоринська Т. В., 2020, с.46). Він використав класифікацію Лю Цзуньюаяня - китайського філософа і письменника, і поділив частки на стверджувальні (也矣、已、耳、尔、焉、者) та питальні (乎、哉、耶、欤、诸、夫). Ще одна граматична ознака веньяня – це паралелізм, один з різновидів симетрії, що виявляється у схожості довжини або будови наступних шматків тексту (Федорович Т.С., 2020, с.42). Паралелізм — аналогія, уподібнення, спільність характерних рис або чину (паралельне зображення двох явищ із різних сфер життя). В класичній китайській мові засіб паралелізму використовується, як один із найважливіших факторів передачі сенсу через те, що функцію слова в фразі без контексту важко визначити. В такому випадку, знання що дане слово виконує таку ж функцію, як слово в паралельній фразі буде набагато легше.

Паралелізм узагалі був явищем, притаманним поетичному тексту. У китайських романах XIV–XVI ст. прийом синтаксичного паралелізму широко використовувався в назвах розділів. Варто також зазначити, що в китайській мові синтаксично паралельні слова-ієрогліфи були на ритмічно паралельних місцях, тобто подібність синтаксичної побудови супроводжувалась паралелізмом ритмічним. (Костанда І. О., 2015, 84)

Рахівні слова (liangcí 量詞), які дуже поширені в сучасній китайській мові, практично відсутні в класичній китайській мові, як-от уї che 一車 «один віз» замість сучасного уї liang che 一輛車 «один транспортний засіб з воза». Об'єкти можуть

розташовуватися перед предикатом у разі заперечення, як у *bu ji zhi* 不己知 «(я) не знаю себе» замість *bu zhi ji* 不 («ні», прислівник) 知 («знаю», дієслово) 己 ("я", об'єкт). У реченнях часто відсутній підмет, таке явище називається еліпсисом, наприклад, як у реченні Конфуція *bu huai ren zhi bu ji zhi, huai bu zhi ren ye* 不患人之不己知, 患不知人也 "(Це не факт) що (я) не боюся, що люди мене не знають, а що (я) боюся, що (я) не знаю людей». У цьому ж реченні можна побачити третю типову рису класичної китайської мови, а саме номіналізацію фраз. Ознаками номіналізації є частки *zhi* 之 (зазвичай різновид «генетивної» частки) та *ye* 也 (зазвичай різновид вирівнюючої частки). (喻克明,1993, 108)

Автор у своїй роботі «Курс китайської мови. Теоретична граматики» підкреслює такі особливості, властиві класичній китайській мові веньянь:

1. Односкладовість лексичних одиниць.
2. Повна відсутність граматичних показників, які б могли бути ототоженені з афіксами і з флексією.
3. Досить скупий, але різномірний набір зовнішніх (аналітичних) граматичних показників
4. Аморфна часткова приналежність до ієрогліфів.
5. Контекстуальна опора на тему, що часто не відтворюється в тексті(це означає, що один раз за весь текст вводяться особа чи предмет, а потім дії чи ознаки автоматично мають на увазі їх наявність).
6. Розмовний фонетичний та графічний образ слів, які б могли бути «однокорінними» чи навіть формами одного слова. (Мозгова А.В. 2019)

Існує думка, що любі тексти на веньяні або на давньокитайській мові, майже не можливі для зрозуміння. Відомий синолог та китаєзнавець в своїй роботі відмічає проблеми пов'язанні з синтаксисом давньокитайської мови та функціональної неоднорідності службових та знаменних слів.

1. Знаменні слова (іменник, дієслово, прикметник, числове, локатив) крім звичайних своїх функцій можуть виконувати і незвичайні, вторинні функції. Так, для іменника звичайними будуть функції підмета, тематичного підмета, доповнення, іменної

частини присудка, а також функції обставини та визначення імені; незвичайними – функція присудка або функція визначення присудка.

2. Одне й те саме службове слово може вживатися і за окремого знаменного слова, і при цілому реченні. Так, службові слова 若 (ruò) і 雖 (suī) або виділяють граматичне, або тематичне підлягає простому реченню, або вводять підрядні речення.

3. 3. Після деяких прийменників (наприклад, 與 yú) доповнення, виражене займенником 3-ї особи, може опускатися.

4. 4. Прийменники, за рідкісним винятком, можуть змінюватися місцями з додатками, тобто замість звичайного порядку «прийменник + додаток» виходить зворотний: «додаток (+ 之 (zhī)) + прийменник (зустрічається нечасто)

Висновки до розділу 1.

При дослідженні великої кількості матеріалів і праць вчених з обраної теми стає зрозуміло, що це дуже важка тема для китаїстів і її слід розбирати разом з історичним, функціональним та граматичним показниками. Веньянь як мова розвивалася досить довго, цей період охоплює безліч династій і до початку 20 століття. Мова використовувалася в багатьох сферах, особливо в літературних творах, наукових публікаціях, офіційних документах і навіть в діловому листуванні. Вважалося, що якщо людина знає веньянь - вона освічена людина. Однак, через безліч думок вчених у наш час важко уявити якесь одне розуміння про веньянь яке використовувалось в будь-яких випадках. Давньокитайську мову застосовували не лише в Китаї, як прийнято вважати, вона використовувалась ще і в сусідніх країнах - Японії, Кореї, В'єтнамі. Веньянь дуже старовинна мова, яка пережила багато змін та формувалася традиціями тих часів, але саме складність і не розуміння мови багатьма пересічними китайцями призвело до заміщення класичної мови розмовною байхуа.

Безперервне функціонування веньяня дало припущення, що філософські прози та новели писалися на класичній літературній мові. Вважається, що Ма Цзяньчжун вперше запропонував систему частин речень, систему відмінків та систему членів

речення. А Ван І, також, вперше обґрунтував і систематизував всі аспекти китайської мови: фонетику, граматику, лексику.

Роль та особливість веньяню відрізняється від інших мов. Граматичні особливості китайської мови полягають насамперед у порядку слів у реченні та вживанні спеціальних слів, які вказують на відношення між лексичними одиницями. Також, іноді складається так, що один ієрогліф має кілька читань. Так цей ієрогліф може відповідати різним словам чи одному значенню слова. А завдяки системі тонів, один склад може відповідати різним ієрогліфам.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВЖИВАННЯ ЛЕКСИКИ МОВИ ВЕНЬЯНЬ

2.1. Порівняння лексики байхуа та веньянь.

До недавнього часу в Китаї існувало дві офіційні мови: класична мова веньянь (кит. 文書, піньїнь wényuán - "літературна мова") та розмовна мова байхуа (кит. 白話, піньїнь báihuà). Звичайно, веньянь вважається старішою мовою, яка розпочала своє існування з 5-3 ст. до н.е. А ось байхуа, як у багатьох джерелах згадується, зародилося в епоху Сун (960—1279).

"Веньянь" (також відомий як класичний китайський) - це старовинний формальний стиль письма, що використовується в давньокитайській літературі та документах. Він має свою специфічну граматику, лексику та символи, які можуть бути важкими для розуміння сучасним читачам. "Веньянь" досі використовується в деяких традиційних текстах, наприклад, у китайських філософських текстах.

"Байхуа" - це сучасна стандартна китайська мова, яка використовується в даний час у Китаї та Тайвані. Він відрізняється від "веньяня" тим, що він більш доступний і простий для розуміння сучасними користувачами китайської мови. Байхуа використовується в більшості сучасних китайських книг, журналів та інших публікацій.

Веньянь був мовою філософської прози та новел, тобто вишуканою мовою, мовою для інтелігенції, мовою високої культури. Байхуа був лише мовою живого спілкування між людьми, а з часом став також мовою міських повістей, оповідань, романів та драми. Література, яка була написана на веньяні, не мала великої популярності, бо була важка для розуміння. Література на байхуа, в свою чергу, була дуже популярною. Вона охоплювала вірші, історії, новели на різних діалектах, які подобалися читачам всього Китаю, їх читали як імператори, так і школярі. Мова, якою написані ці твори, пізніше стала відома, як традиційна розмовна мова байхуа. Ним користувалися для написання різноманітної неофіційної літератури. (М.М Митрофанова, 2014)

Як було сказано раніше, люди бачили потребу в заміні старої офіційної мови на нову. Головним аргументом цих людей стало те, що перехід до байхуа збільшить рівень грамотності серед усіх прошарків населення, адже більшість людей Китаю в ті часи були неосвічені.

. «Рух 4 травня» став переломним моментом в історії Китаю. Саме в цей час пропозиція заміна веньяня на байхуа досягло своєї мети в короткі строки і здобуло підтримку як інтелектуальної спільноти країни, так і уряду. Реформа китайської писемності проводили за декількома напрямками: 1) визначення кількості ієрогліфів, 2) задля спрощення писемності відбувається спрощення традиційних писемних знаків, 3) створення алфавітного письма задля уніфікацію вимови. З плином часу усі ці цілі було досягнуто. І менш, ніж за 100 років Китай досяг великих результатів в усіх сферах життя. (М.М Митрофанова, 2014)

Автор книги Джон Дефрансіс «Chinese language: Fact and Fantasy» вказують, що веньянь можна вважати, як архаїчну та формальну мову, яка зазвичай використовується в традиційній літературі та документах. В цей же час байхуа є більш доступною і використовується в сучасному світі частіше.

“文言文偏会意，白话文偏叙事。白话文是声音语言的文字表达者，文言文就是图像语言的文字继承者。文言文重归纳，概括，将叙述简化为三言两语，并且好用典故，赋予历史事件以特殊的词语含义。而白话文则相对的，偏向于详述、分析。因而文言文特别适用于记录记载，和回顾。而白话文则适用于分解，学习，和逻辑推导”

“Класична китайська має тенденцію бути зрозумілою, тоді як народна китайська має тенденцію бути розповідною. Байхуа є буквальним вираженням звукової мови, а Веньянь є буквальним наступником зображуваної мови. Класична китайська мова наголошує на індукції та узагальненні, спрощує розповідь до кількох слів і добре використовує алюзії, щоб надати історичним подіям особливого значення. Народна мова, з іншого боку, схильна до деталізації та аналізу. Тому класична китайська

мова особливо підходить для запису та перегляду. Народна мова підходить для декомпозиції, вивчення та логічного виведення” (zhihu, 2019)

В тисячолітній історії після династій Цинь і Хань різниця між класичною китайською мовою як письмовою, так і розмовною стала більшою. Наприклад, за часів династії Тан існувала значна різниця між романами, написаними вченими класичною китайською мовою, та розмовними творами на Дуньхуан Бяньвень (敦煌變文); в часи династії Сун цитати Чжу Сі та інших філософів були написані безпосередньо розмовною мовою, тоді як інші твори були написані класичною китайською мовою. У результаті сформувалися різні мовні стилі; різниця між класичною китайською мовою та народною мовою в оперних п'єсах від Сун та Юань до династій Мін та Цін була ще виразнішою. Повсякденна різниця між письмовою та усною мовою не тільки відображається у відмінностях у мовних формах та стилях, але також неминуче викликає труднощі у використанні та розумінні мови. (Yufei Wang, Dongping Zheng, с.183)

З появою в тогочасному Китаї двох літературних писемних мов виник поділ писемності на «високу» літературу і «нижчу» літературу. Критерієм такого поділу є тематика тексту, яка визначає вибір мови, якою записаний текст, і належність тексту до «високої» чи «низької» літератури.

«Висока література» записувалася на веньяні та висвітлювала тематику служіння державі, імператору, почуття боргу перед державою, суспільством, героїзм, філософське переосмислення буття та ін. Тематика, якої не повинно бути взагалі в високій літературі – це тематика кохання, еротизм, побутові, сімейні стосунки та проблеми, тощо. «Високу літературу» Китаю до ХХ ст. можна поділити на такі різновиди: історичні тексти, релігійнофілософські тексти, політичну публіцистика та ін.

«Низька література», для запису якої використовували байхуа – це романи, драми, новели, вірші: усе, що висвітлювало тематику кохання, еротизму, сімейних стосунків та конфліктів. (Ольга Валігура, Ірина Костанда, 2020)

У мові веньянь використовувались такі стилістичні прийоми: метафора 比喻, уособлення 比拟, метонімія 借代, гіпербола 夸张, створення багатозначності 双关,

«запитання-гіпотеза» 设问, паралелізм та його різновиди 对仗, повтор 反复, використання лаконізмів 简练, алюзій 典故 та ін. (周秉钧, 1955, 192)

У байхуа використовувались усі притаманні мові веньянь стилістичні прийоми. Однак, слід відзначити, що алюзії використовувались у байхуа набагато менше, чим у веньянь. Замість висловів відомих людей та алюзій до відомих творів, у байхуа використовувались прислів'я та приказки. Стилістичним прийомом, що дуже рідко зустрічається у мові байхуа, є використання лаконізмів: байхуа тяжіє до розлогої оповіді через яскраві, кольорові описи, тож вживання лаконізмів йде всупереч з естетичною метою байхуа. (Ольга Валігура, Ірина Костанда, 2020)

Моделі речень у класичній китайській мові в основному такі ж, як і в сучасній китайській. Вони поділяються на односкладні речення та складні речення, і всі вони містять шість основних компонентів підмета, присудка, обставина, означення та додаток. Порядок слів у реченнях в основному однаковий. Однак, звичайно, між ними все ще є відмінності. Вивчаючи класичні китайські моделі речень, ми повинні докласти всіх зусиль, щоб зрозуміти відмінності між ними та сучасними китайськими моделями речень. Хоча форми речень давньокитайської та сучасної китайської мови в основному однакові, з'являються деякі спеціальні форми речень, тому що деякі слова змісту в класичній китайській мові використовуються інакше, ніж у сучасній китайській.

Якщо людина хоче добре вивчити класичну китайську мову, вона має правильно розуміти значення речень і зміст статей, також, вона повинна оволодіти спеціальними схемами речень класичної китайської мови. Спеціальні моделі речень у класичній китайській мові, про які слід говорити, - це сполучні речення 判断句, неповні речення 省略句, зворотне речення 倒装句, пасивні речення 被动句 та фіксовані моделі речень 固定句式. (知乎)

Стародавня китайська мова належить до кореневої (ізольованої) мовної сім'ї, і фонетичні межі між складами також є важливими компонентами — межами між словами або складовими словами. Більшість слів у давньокитайській мові є

односкладовими або мають односкладові слова, що повторюються. Склади давньокитайської мови мають фіксовану структуру, в якій елементи можуть займати лише чітко визначені позиції.

Найважливішими матеріалами, які використовувалися для дослідження фонетики давньокитайської мови, слугували рими давньокитайської поезії і ієрогліфи фонетичної категорії. Велика частина творів «Книги пісень» виникла приблизно у період 800 – 600 рр. до н.е., в цей же час або дещо раніше була створена основна маса фонограм, що зустрічаються в давньокитайських текстах класичного періоду. У китайській мові римувалися між собою слова з однаковою фіналлю і тоном, ініціаль та медіаль на риму не впливали. Що ж до ієрогліфів фонетичної категорії, то декілька слів могли писатися ієрогліфами з одним і тим же фонетичним знаком, якщо в них був один і той же основний голосний і схожі початковий і кінцевий приголосні звуки, тон і медіаль не відігравали важливої ролі. Користуючись цими матеріалами, китайські філологи ще у XVII – XIX ст. виділили в давньокитайській мові групи слів, які мали однакову фіналь, і визначили загальне число фіналей. Завдяки окремим неточним римам було встановлені схожі між собою фінали, і це дало можливість відновити їхню загальну систему. Гірше йшла справа з ініціалами, оскільки вживання фонетичних знаків-ієрогліфів не відрізнялося великою правильністю і регулярністю. Можна лише стверджувати, що чим менше відмінність між двома приголосними звуками, тим частіше вони зустрічалися усередині одних і тих же графічних груп. (Акбудаєв К. Г., Вечоринська Т.В., 2020, с.36).

Питання наявності тонів у давньокитайській мові залишається відкритим, багато вчених все ще дискутують щодо цього. Існують докази, що тони не використовувалися в прото-сино-тибетських та прото-китайських мовах, однак щодо тонів у давньокитайській мові нічого не відомо. Традиційно вважається, що тоді існувало тільки два тони: рівний (平聲) та висхідний (上聲)

У сучасній китайській мові всього налічується 35 фіналей. Система рим нової китайської мови також зазнала певного спрощення у сучасній китайській мові. Наприклад, відбулося злиття рим [uən] та [uan], [iu] змінилася на [y]. Зникли рими із

кінцевим носовим сонантом *m*. У більшості випадків вони злилися із римами із кінцевим носовим сонантом *n* ще за часів династії Мін. Наприклад, склади 談 [t^h an] розмовляти і 坛 [t^h an] вівтар у сучасній китайській вимовляються однаково. Також, добавилася ще одна фонетична особливість, яка існує тільки сучасній китайській мові - еризація. Воно полягає у тому, що 儿 втрачає тон і він з'єднується з попереднім складом в один низхідний еризований склад. Це явище охоплює порівняно велике число слів (наприклад 哪儿 nǎr - «Де», 一点儿 yìdiǎnr - «Трохи», 好玩儿 hǎowánr - «Весело») у пекінському діалекті і різний набір слів у багатьох інших північних діалектах, і порушує не лише правило «склад дорівнює морфемі», але також правило «кожному складу на письмі відповідає тільки один ієрогліф» (Акбудаєв К. Г., Вечоринська Т. В., 2020, с.154)

Порівняно з тонами давньокитайської мови, про яких все ще не багато відомо, у сучасній китайській існує 4 загальноприйнятих тони, а саме:

阴平声 або 第一声 — перший тон/ рівний тон

阳平声 або 第二声 — другий тон/ висхідний тон

上声 або 第三声 — третій тон/ низхідно-висхідний тон

去声 або 第四声 — четвертий тон/ низхідний тон

Існують приклади, коли службові слова з веньянь потрапляли в сучасну китайську мову в своєму первозданному вигляді, тобто їм вдалося не просто залишитися у вжитку, а й успішно асимілюватися в новому мовному середовищі. Сполучники, що виражають єднальний зв'язок 与 yǔ і 及 jí; заперечення 无 wú і 非 fēi, широко використовувані в сучасній китайській мові і часто зустрічаються, наприклад, в юридичних текстах. Службові слова веньянь, як правило, багатозначні, проте наведемо лише деякі значення окремих елементів веньянь, що збереглися в мові й зараз часто зустрічаються в текстах юридичного характеру (Мельник О.В., 2019).
Наприклад:

- 本 běn – цей; даний; справжній – вказівний займенник письмового стилю, відповідає в путунхуа вказівним займенників 这 zhè і 那 nà

- 以及 yǐjǐ – а також; і. Сполучник 以及 yǐjǐ належить до письмового стилю мови. Поєднує в простих реченнях однорідні члени, а в складних – прості речення.

- 未 wèi – стоїть перед словом, вживається в значенні заперечення ні, як частка не в українській мові і позначає недосягнення якої-небудь властивості або ознаки, статусу. (Мельник О.В., 2019)

Найважливіші відмінності класичної китайської мови від сучасної полягають у тому, що в той час як сучасна китайська є здебільшого двоскладовою мовою, класична китайська набагато більш односкладова, особливо в «класичний» період античності (наприклад, гі 日 «сонце» замість сучасний tàiyáng 太陽 або mù 目 «око» замість сучасного слова yǎn jīng 眼睛). Ще одна дуже поширена особливість класичної китайської мови полягає в тому, що слова можуть змінювати свій клас слів (cílèi huóyòng 詞類活用), наприклад mù 目 «око», яке може стати дієсловом зі значенням «не зводити очей з когось», або іменником lín 林 «ліс», який може стати присудковим додатком зі значенням «як ліс; подібно лісу; багато».

Хоча після 1919 року класична китайська мова більше не використовувалася, її значні сліди все ще можна побачити в офіційній письмовій мові, а також у сучасних газетах. (Ulrich Theobald, 2011)

2.2. Діахронічні зміни у вживанні лексики веньянь

Вважається, що мова є доволі стабільним явищем. Але не можна заперечувати, що з часом і вона може змінюватися. Наприклад, можна помітити, що давньоукраїнська мова епохи Київської Русі відрізняється від тої української мови, якою ми сьогодні говоримо. Зазвичай, у мові відбуваються такі зміни, що сучасний мовець не зможе зрозуміти усього давнього тексту. Тому, можна зробити висновок, що мова - це життєва діяльність та продукт нашого минулого. Вчені виділяють два існуючі підходи до вивчення мови: вивчення мови на певному часовому зрізі та вивчення мови в її історичному розвитку протягом тривалого часу. Для позначення цих понять в мовознавстві використовують терміни синхронія і діахронія. Для

дослідника мови важливі обидва аспекти — синхронічний і діахронічний. Для того щоб добре усвідомити сучасний стан мови, необхідно дослідити її історичний розвиток. Відповідно до двох підходів до вивчення мови розрізняють мовознавство синхронічне і діахронічне. Для дослідження заданої теми та історії розвитку мови нам важливо розглянути поняття саме діахронії. Отже, Діахронія (від гр. *dia* "через" і *chronos* "час", тобто "різночасність") — 1) історичний розвиток мови; 2) дослідження мови в часі, в її історичному розвитку. [Кочерган М.П., 2001, с.15] Але не слід розривати діахронію та синхронію, оскільки сучасна мова є продуктом розвитку минулого. При глибинному пізнанні мови слід звертати увагу на всебічне вивчення як синхронії, так і діахронії.

Як і всі інші мови в нашому світі, китайська мова теж має свою історію розвитку у різних своїх втіленнях. Загалом, ця мова сягає віку більше 6000 років, що робить її однією з найдавніших писемних мов в світі. Тому, можна сказати, що як і письмова, так і розмовна китайська мова дійсно йшли своїм шляхом та розвивалися з часом.

Письмова мова веньянь використовувалася людьми багатьох різних етнічних груп і країн протягом епох Чжоу, Цінь і Хань, а приблизно саме з 1050 року до нашої ери і до 220 року нашої ери. Після династії Хань писемність еволюціювала разом зі зміною розмовних мов, але більшість письменників усе ще базували свої твори на класичній китайській мові. Як би не збільшувалася різниця між класичною китайською мовою та народною мовою, протягом більш ніж двохтисячолітньої історії китайці завжди могли з легкістю освоїти та використовувати класичну китайську мову, а «класична китайська без розмовної мови» використовувалася як китайська писемна мова. Це, безперечно, результат природного продовження соціальної культури в доцинській та ханьській династіях, але насамперед це слід віднести до політичної та освітньої системи, що встановилася з часів династії Хань. (Yufei Wang, Dongping Zheng, с.184)

Лінгвісти переконані, що китайці створили свою письмову мову самі, і не запозичували її у інших культурах. Вони створили одну з найдавніших писемних мов, чиє походження все ще не доведене до кінця.

Першою династією, про яку є історичні записи та археологічні докази, є династія Шан (1600-1046 рр до н.е). Це була невелика імперія на півночі центрального Китаю. Документів з цієї країни не збереглося, але є археологічні знахідки ієрогліфічного письма на бронзових виробах і кістках оракулів. Ієрогліфічна система письма пізніше еволюціювала в ідеографічні та частково фонетичні китайські ієрогліфи. (Kelly Pang, 2021) . Хоча й більшість синологів впевнені, що писемну мову винайшли в династії Шан, все одно є думки, що система письма сформувалася у китайців набагато раніше.

Причиною падіння династії Шан стало вторгнення з заходу династії Чжоу (1046 - 256 до н.е). У цей період виникли великі літературні твори філософії та релігії, які стали основою для китайських релігійних і соціальних вірувань, походять від того, що називається Періодом весни та осені (770-476 до н.е) та періодом Воюючих царств (475-221 до н.е). У період династії Чжоу виник даосизм, конфуціанська література та багато інших відомих релігійних та філософських шкіл. Також, були написані літературні твори, які заклали основу для розвитку китайської літератури та зробили вплив на все людство. Серед них:

- Ши-Цзін 诗经 («Книга пісень та гімнів»).
- Шуцзін 书经 («Книга історій»).
- І-цзін. 易经 («Книга змін»).
- Лунь Юй. 论语 («Бесіди і судження»).
- Даодецзін. 道德经 («Канон Шляху і Благодаті») та багато інших.

По деяким матеріалам, зазначено, що вже в часи правління династії Чжоу діти шкільного віку, навчалися канонічній освіті в сільських школах. Навіть на домашньому навчанні після того, як дитині виповниться 6 років, її навчать цифрам і назвам напрямків. Отже цілком вивчення ієрогліфів було оволодіння письмовою мовою.

Наприкінці епохи династії Чжоу, яку називають періодом Воюючих царств, з небагатьох, на той момент, уцілілих великих держав саме династія Цінь стала наймогутнішою. Імператор Цінь Ши Хуан-Ді хотів скоротити "Сто шкіл китайської

думки" до тієї, яку він схвалив. Він наказав знищити більшість книг у всій імперії, а буддиські храми та література були зруйновані. Він навіть убив багатьох конфуціанських філософів та вчителів. Він лише дозволив вижити книгам із таких наукових предметів, як медицина чи сільське господарство. Тож «спалення книг та поховання вчених» стало літературною катастрофою. З іншого боку, династія Цинь стандартизувала письмову класичну мову. Кажуть, що міністр імператора Цинь на ім'я Лі Си ввів систему письма, яка пізніше перетворилася на сучасну китайську писемність. Стандартизація мала допомогти контролювати суспільство. Стандартизована система листа також допомогла людям по всій країні чіткіше спілкуватися. (Kelly Pang, 2021)

Новий розквіт мистецтва, культури та мови починається з приходом нової правлячої династії Хань. На початку епохи відродилось конфуціанство, а всі тексти були переписані та перевидані. Основним внеском цієї епохи були історичні тексти та наукові праці. Існує багато тверджень, що Цай Лунь при династії Хань, винайшов перший в світі папір, і це стало великою подією для подальшого використання писемної мови. Також, тут вперше почали замінювати загострені палички для письма, на волосяні пензлики. А на рубежі між нашою епохою та до неї, була винайдена туш та пізніше графіт.

У пізніший період Воюючих царств (402–221 рр. до н. е.) та династії Цинь (221–206 рр. до н. е.) та Хань спостерігалось подальше зрушення у бік алегорії та орнаментативності, внаслідок чого писемність стилістично відрізнялася від народної мови на той час. Саме в цей період класична китайська сформувала ідентичність літературної мови, окремої від народної мови, і саме умовностям цього періоду пізніші автори прагнули наслідувати, коли писали в «класичному стилі». З цієї причини деякі китаєзнавці резервують термін «класичний китайський» (古文 gǔwén) для творів династій Чжоу, Цинь і Хань, а мову пізніших наслідувань називають «літературною китайською» (文言文 wényánwén). (Chris Wen-chao Li, 2016, с.409).

Династія Тан (618-907) була однією з найвпливовіших династій Китаю, і це забезпечило значний розвиток культури та науки. У цей період була введена

офіційна мова китайської держави — «Веньянь» (文 言 文), що став стандартом писемності та мовлення наступних століть.

Літературна мова веньянь була заснована на письмових роботах китайських класиків, таких як «Книга пісень», «Книга ритуалів», «Книга змін» та інші. Ця мова була дуже стилізованою і формальною, з чіткими правилами граматики та лексики. Це дозволило створити єдину для всієї держави мову, яка була зрозуміла всім, незалежно від різниці в діалектах.

У пізніших періодах династії Тан були створені окремі школи та течії, які розвивали та досліджували китайську мову. Одна з таких шкіл - "Фангюань" - працювала над розробкою фонетичної системи, яка б допомогла у вимові китайських ієрогліфів. Ця система була пізніше вдосконалена та узагальнена відомим усім "Піньїнь" - офіційною фонетичною транскрипцією китайської мови.

Наступна династія називається династією Сун. Вона була слабшою за династію Тан, але імперські урядовці досягли значних наукових і технічних успіхів. Конфуціанська класика була важливою в історії Китаю, оскільки, починаючи з династії Сун, це були тексти, які люди повинні були знати, щоб скласти іспит на бюрократію Китаю. Ці Конфуціанські класики були П'ятьма Класиками, які, як вважають, були написані Конфуцієм, і Чотири книги, які, як вважалося, містять матеріал, пов'язаний з Конфуцієм. Чотири книги та п'ять класичних творів (四 書 五 經) в основному вивчали напам'ять ті, хто найкраще склав іспити.

Китайська династія Юань (1271-1368) була періодом монгольського правління. У цей період монгольська мова стала офіційною мовою країни, але китайська продовжувала використовуватися в усіх сферах китайського життя.

Під час династії Юань китайська мова розвивалася далі і зазнала впливу монгольської та тибетської мов. У цей період розвивалися китайська література, поезія, проза та історія, що сприяло розвитку словникового запасу та граматики китайської мови.

Ще одним видатним досягненням епохи Юань були романи. Романісти вплинули на подальший розвиток жанру. Два романи все ще широко читаються зараз і загалом

вважаються двома з чотирьох найвидатніших романів китайської літератури. Це були романи “Річкове прибережжя ” та “Трицарство ”

Династія Мін (1368-1644 рр.) в Китаї була періодом значного розвитку культури та мистецтва, а також китайської мови. Під час династії Мін китайська мова залишалася офіційною мовою країни, але зазнала впливу інших мов та культур, зокрема монгольської, тибетської та манджурської. Класична китайська мова, також відома як літературна китайська, залишалася стандартною письмовою мовою династії Мін. Вона використовувалася в офіційних документах, літературі та інших важливих творах. Проте розмовна мова розвивалася та урізноманітнювалася, отже, в імперії Мін з’являлися різні діалекти та регіональні варіації.

Під час правління династій Хань та Тан помічалася широке поширення буддизму в Китаї, що принесло з собою багато тепер уже міцно вкорінених концептуальних абстракцій, зокрема 世界 shìjiè «світ», 刹那 chànà «момент», 缘分 yuánfèn «доля» та 方便 fāngbiàn «зручність». Під час пізньої династії Мін Китай вступив у контакт з європейськими місіонерами та торговцями, які принесли з собою наплив слів для західних понять, таких як 公司 gōngsī «компанія», 机器 jīqì «машина», 自由 zìyóu «свобода» та 新闻 xīnwén «новини» (Chris Wen-chao Li, 2016, с.409).

Однією з важливих подій під час династії Мін стала публікація Енциклопедії Юнле (永乐大典), масивної компіляції знань і літератури, яка мала на меті зберегти та систематизувати величезну кількість китайської культурної спадщини. «Енциклопедія Юнле» - це збірка стародавньої китайської класики, складена Чжу Ді, якому Се Цзінь та Яо Гуансяо наказали керувати компіляцією в період Юнле династії Мін. Спочатку воно мало назву 《文献大成》- "Документ Дачен", а пізніше Мін Ченцзу особисто написав передмову і назвав його "Юнле Дадянь". Повне зібрання книги складає 22877 сувоїв, 11095 томів, близько 370 мільйонів слів, і колекція з семи-восьми тисяч книг давнини і сучасності. (百度百科, 2019) Енциклопедія охоплювала різні теми, зокрема історію, філософію, літературу, медицину та техніку. Саме ця книга відіграла вирішальну роль у стандартизації класичної китайської мови та сприянні мовній єдності в усій імперії.

В 1644 році маньджури вторглися в імперію Мін і основали там останню династію Китаю під назвою династія Цін. Маньчжури не вважаються корінними китайцями, але вони зберегли неоконфуціанську систему правління династій Сун і Мін.

Династія Цін зазнавала все більшого нападу як з боку внутрішніх повстань, так і з боку іноземних держав. У 19 столітті серед народу стає більш відома зарубіжна література і Захід. У середині цієї епохи був написаний останній із чотирьох великих китайських класичних романів під назвою «Сон у червоному теремі» (红楼梦); і ближче до кінця епохи розвивається модерністська література. Освічені китайці мали легший доступ до іноземної літератури, і вони зазнали більшого впливу західної культури. Студенти почали виїжджати на навчання за кордон, а школи, побудовані місіонерами, навчали десятки тисяч студентів. Відчувалась загальна криза, інтелектуали почали перекладати іноземні праці з науки, політики та літератури. Вони були популярні, і культура почала змінюватися. Деякі письменники створили художню літературу, більш схожу на західну художню літературу. (Kelly Pang, 2021)

Загалом, розвиток класичної китайської мови за часів династії Цін був сформований складною взаємодією факторів, включаючи вплив маньчжурської культури, появу нових літературних форм і спроби стандартизувати мову. Незважаючи на ці зміни, класична китайська залишалася стандартною письмовою мовою Китаю до початку 20-го століття.

Після руху 4 травня 1919 року, у китайськомовних суспільствах материкового Китаю, Гонконгу та Тайваню ставлення до класичної літературної мови змінилося. Однак, знання веньяня все ще дуже цінується в усіх трьох регіонах. Ця мова все ще викладається серед китайців, і є обов'язковим предметом на вступних іспитах до коледжу або гімназії. Більше всього уміння читання літературною мовою цінується в Тайвані. А у Гонконзі майже половина китайських текстів, які вивчаються на середньому рівні, є досучасними текстами, написаними класичною мовою.

Висновки до розділу 2

Отже, після дослідження даної теми можна зробити висновки що:

Під час глибокого вивчення мови слід брати до уваги її хронологічний розвиток - діахронію, адже мова все-таки час від часу змінюється. Ми не можемо зрозуміти усього тексту, написанного на мові давніх часів, але завдяки цьому розвитку ми маємо нашу сучасну мову і щоденно нею користуємося.

Китайська класична мова вважається однією з найстаріших із все ще існуючих мов в світі. Перша згадка була зафіксована під час правління династії Шан, яка панувала більш як за тисячу років до нашої ери. Документів того часу не віднайшли, але археологічні розкопки доводять, що тоді люди писали на бронзових виробах та кістках оракулів. У період династії Чжоу з'явився даосизм, конфуціанство та багато інших філософських шкіл, що стали початком для розвитку китайської літератури. Після, прийшла епоха правління Цинь Ші Хуан-ді з династії Цинь. Він заборонив всю конфуціанську та даоську літературу, але в цей же час імператор систематизував класичну китайську мову, що полегшило життя людям. Імперія Хань відродила більшість історичних, філософських та літературних текстів, а Цай Лунь винайшов перший в світі папір, і це стало великою подією для подальшого використання писемної мови. Напротязі епохи Тан, веньянь - став стандартом писемності та мовлення наступних століть. Починаючи з династії Сун, конфуціанські тексти люди повинні були знати досконало, щоб скласти іспит на бюрократію Китаю. Зазвичай вивчалися Чотири книги та п'ять канонів. За часів імперії Юань китайська мова зазнала великого впливу монгольської та тибетської мов, але це не завадило розвивати китайську літературу. В цей час появились романи, які стали відомі на весь світ: "Річкове прибережжя" та "Трицарство". Класична літературна китайська мова, під час династії Мін, залишалася стандартною письмовою мовою династії Мін. Вона використовувалася в офіційних документах, літературі та інших важливих творах. Однак, розмовна мова теж розвивалась в цей період. Розвиток мови за часів епохи Цинь був сформований багатьма факторами: вплив маньджурської та закордонної культур, поява нових

літературних форм та інші. 4 травня 1919 року розмовна мова байхуа витиснула із щоденного використання веньянь.

Веньянь та байхуа відрізняються один від одного. Веньянь можна вважати, як архаїчну та формальну мову, яка використовується в традиційній літературі та документах. В цей же час байхуа є більш доступною і використовується в сучасному світі частіш. Найбільшою відмінністю цих мов є те, що сучасна китайська є здебільшого двоскладовою мовою, класична китайська набагато більш односкладова. Також, не можна не згадати фонетичні особливості, які теж відрізнялися. Наприклад, в класичній китайській мові, як вважається, були лише рівний та висхідний тон. Однак в сучасній мові існує 4 тони, яких постійно використовують у розмові.

Хоча веньянь після 1919 року перестав використовуватися, але його елементи та вплив на сучасний Китай і байхуа все ще можна побачити сьогодні.

Висновки

У ході дослідження теоретичних та практичних особливостей китайської класичної мови веньянь в текстах сучасної класичної мови можна зробити такі висновки:

1. Веньянь - це класична китайська літературна мова, яка сформувалася за часів правління династії Цін та продовжувала своє існування до 4 травня 1919 року. В основному вона використовувалась в наукових публікаціях, ділових листуваннях, в офіційних документах, трактатах та буддійських сутрах. Також, веньянь функціонував не тільки на території материкового Китаю, а ще й в сусідніх країнах - Японії, В'єтнаму та Кореї. Однак, сьогодні для сучасних китайців та для простих знавців мови, через використання літературних посилань та алюзій, а також, скорочений стиль передання тексту, буде важко зрозуміти весь текст написаний класичною мовою.

2. В 1898 році в Китаї Ма Цзяньчжун вперше створив граматику, яка була написана веньянем про сам веньянь. Ма Цзяньчжун зробив чіткий поділ на частини мови: шицзи, сюйцзи. Також, Ма Цзяньчжун вперше ввів поняття "членів речення" в китайській мові та дослідив закономірність організації китайського речення. З часом вчені-синологи поділили веньянь на два стилі: стиль прози з чітким алгоритмічним законом та вільний стиль, без обмежень.

3. Граматичні особливості китайської мови полягають насамперед у порядку слів у реченні, але таке ж саме можна сказати і про класичну китайську мову. Зазвичай один китайський ієрогліф, сучасної та класичної мови, відповідає слову. Іноді буває так, що один ієрогліф має кілька читань; тому він, як правило, відповідає різним словам чи значенням одного слова. У той же час одному тонованому складу часто відповідають кілька ієрогліфів. Паралелізм був одною із важливих ознак класичної китайської мови. Він використовувався для передачі сенсу тому, що функцію слова в фразі без контексту було важко визначити. Рахівні слова у класичній літературній мові веньянь - відсутні.

4. Згадуючи про веньянь, не можна забувати і про байхуа. Приблизно з епохи династії Сун, веньянь та байхуа розвивалися одночасно. Таке явище зумовило те, що веньянь був занадто важким для розуміння та використання звичайним народом, а поява байхуа полегшила життя багатьом громадянам. Після дослідження, відмінність мови байхуа та веньянь стає більш помітною. В цей час, коли ми звикли, що сучасна мова є двоскладовою, літературна мова вживалась лише як односкладова. Однак моделі речення у народній та класичній мові схожі, вони все ще містять шість основних компонентів: підмет, присудок, обставина, означення та додаток. Фонетика давніх часів не збереглася, а синологи все ще сперечаються щодо фонетичних особливостей.

5. Хронологічний розвиток мови - це довготривалий процес, який може займати не одне століття. Розріст літературної мови відбувався протягом тривалого періоду і був суттєво вплинутий соціокультурними змінами та еволюцією китайського суспільства. Отже, можна сказати, що веньянь пройшов великий етап активного використання в минулому, але через деякі обставини, його продовжують використовувати сьогодні. Класична мова залишається важливим аспектом культурної спадщини Китаю.

Дослідження показало, що питання функціонування лексики веньяню в класичній мові - залишається складним та не повністю дослідженим. Веньянь не можна назвати повністю мертвою мовою, адже деякі зміни з нею відбуваються і до тепер, а окремі елементи використовуються і зараз. Доки мова існує та функціонує - є перспективним її вивчення та дослідження.

论文摘要

本研究旨在探讨现代汉语中的文言文问题。文言文作为一种语言发展了相当长的时间，这一时期涵盖了多个朝代，一直到 20 世纪初。该语言用于许多领域，特别是文学作品、科学出版物、官方文件甚至商业信函。人们认为，如果一个人知道文言，他就是一个受过教育的人。

文扬语的作用和特点不同于其他语言。有时它的组成使得一个象形文字有多个读数。所以这个象形文字可以对应不同的词或者一个词的意思。由于声调系统，一个音节可以对应不同的象形文字。

然而，对于今天的现代汉语和普通语言专家来说，由于引用和典故的使用，以及文本的缩略式传输，很难理解用文言文写成的全文。因此，1919 年 5 月 4 日，白话文成为中国人民的官方语言。

文言不仅仅是一种语言风格，也是中国文化遗产的重要组成部分。它反映了古代中国的价值观、信仰和思想传统。学习文言可以深入了解中国文明的历史和哲学发展。尽管文言不再是主流的书写形式，但学者、历史学家和文学爱好者仍然在研究和欣赏它。它作为连接中国文学过去的桥梁，影响着当代文学作品、书法乃至中国语言教育的某些方面。这种语言仍然在中国人中教授，并且是大学或中学入学考试的必修科目。尤以的是，阅读文学语言的能力在台湾受到重视。在香港，几乎一半的中学学习的中文课本都是用古典语言写成的前现代课本。

总的来说，文言是汉语和文化的独特而重要的方面。它的独特特点为其持久的吸引力提供了贡献，并证明了中国文学传统的丰富多样性。

Список використаної літератури

1. Акбудаєв К. Г., Вечоринська Т.В., (2020) Історія китайської мови. Київ
2. Добридень Н.І. (2021). ПРАГМАТИЧНІ ФУНКЦІЇ ВЕНЬЯНІЗМІВ У СУЧАСНОМУ КИТАЙСЬКОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ. Київський національний лінгвістичний університет, Київ.
3. Костанда І. О., (2015) ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ПАРАЛЕЛІЗМУ У ЗМІСТІ КИТАЙСЬКИХ РОМАНІВ XIV–XVI СТ с.3.
4. Костанда І.О., Валігура О.Р., (2020), КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ДВОХ ФОРМ КИТАЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ: ВЕНЬЯНЬ І БАЙХУА. DOI 10.25128/2304-1222.20.50.06
5. Кочерган М.П., (2001) Вступ до мовознавства. Київ:Академія
6. Ма Цзяньчжун (1898р.) “Граматика пана Ма”
7. Мельник О.В., (2019). ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЕНЬЯНІЗМІВ У СУЧАСНИХ КИТАЙСЬКИХ ТЕКСТАХ ОФІЦІЙНО-ДІЛОВОГО СТИЛЮ. КНЛУ. Київ
8. Митрофанова М.М., (2014) РОЗВИТОК ТА ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНОЇ КИТАЙСЬКОЇ ПИСЕМНОСТІ. Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди. Харків
9. імені Г.С. Сковороди. Харків
10. Мозгов А.В., (2019), ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕОРЕТИЧНОГО АСПЕКТУ ПРОСТОГО РЕЧЕННЯ ЯК ВАЖЛИВОЇ СКЛАДОВОЇ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ. Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка. Київ
11. Федорович Т.С (2020) ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТВОРУ ПУ СУНЛІНА «ЧЕНЦІ-ЧУДОТВОРЦІ». Київ
12. Chris Wen-chao Li (2016). Classical Chinese. London: Routledge.
13. John DeFrancis (1984), The Chinese Language: Fact and Fantasy, published by University of Hawaii Press
14. Kelly Pang. (2021). The History of Chinese Literature. Retrieved from <https://www.chinahighlights.com/travelguide/culture/history-of-chinese-literature.htm>
15. Ulrich Theobald, (2011), ChinaKnowledge. Retrieved from <http://www.chinaknowledge.de/Literature/Script/wenyan.html>

16. Yu Keming 喻克明 (1993). "Wenyan 文言", (Shenyang: Shenyang chubanshe)
17. Yufei Wang, Dongping Zheng, The Birth of Classical Chinese and its Development
18. BaiDu (2019) 永乐大典. <https://baike.baidu.com/item/永乐大典/360538>
19. 昭明显易 知乎 (2017), Retrieved from <https://www.zhihu.com/question/39048459>
20. 知乎, 文言文, Retrieved from <https://www.zhihu.com/topic/19558351/intro>
21. 周秉钧, (1955). 古汉语自学手册 / 周秉钧. – 湖南 : 湖南任命出版社.